

حکومهتی ههریم له بهینامهیهکدا وهلامی راپورتیکی ریکخراوی هیومان رایتس ووچ دهاتهوه تۆمهتبارانی خوار تهههنی 18 سالی وهک قوربانی دهستی داعش مامهلهیان لهگهلهدا دهکریت نهک تاوانبار حکومهت ههولیداوه بهو توانا سنوودارهی ههیهتی زۆرتین خزمهتگوزاری پشککش به ئاواره و پهنا بهران بکات

ریکخراوی هیومان رایتس ووچ راپورتیکی بلاکوردۆتهوه له ریککهوتی 2017/12/5 به ناوی (کهم و کورتی دادوهی، لیپرسراویتی بۆ تاوانهکانی داعش) و تییدا باس له قۆناغهکانی هاتنی ریکخراوی تیرۆریستی نهلقاعیده و دواتریش داعش و ئهو ههنگاوانهکی که دواتری له لایهن حکومهتی ههریمی کوردستان و حکومهتی ناوهندی و هاوپهیمانی نیوده له تیبهوه گیراونه ته بهر، ههروهها تیشکی خستۆته سهر به شیک لهو ریتوشیتانهی که بۆ نه ههشتنی تیرۆریستان و دهستگیرکردنی ئهو کهسانهی به تۆمهتی تیرۆر تیبهوه گلازن و چۆنیهتی دادگایی کردنیان، تیکدانی مالی عه به کاک و ریکگانه دان به گهراوه بیان بۆ سهر زیدی خۆیان. کۆمیتهی راپۆرتیه نیوده وه تیبهوه کاک له وهلامی راپۆرتی ریکخراوی هیومان رایتس ووچ به پیتوستیزانی چند روونکردنه وهیهک بخاته روو:

له سهر گومانلیکراو و تاوانباران کۆده کریتسهوه، به لگه کاک جیباوازن و هه ندیکان له ریتگی مۆیایی تاوانباره کانه وه دهست ده که ویت یاخود له ریتگی به کارههتانی ماده به کی تیرۆریستان داوه به تایهتی ئهو تیزیدیانهی که له لایهن تیرۆریستانه وه رهتیندرابوون، بۆ ئهم مه به سه سه رۆژی 2014/11/25 لێته یه کی دامه زانده بۆ کۆکرده وهی زانیاری و به واد اچوون له که یسی ئیزیدییه رفیندرادراوان و بودجه یه کی تایهتی ته ره خا نکرده وه بۆ رزگار کردنیان، دای گهراوه وه هشیان حکومهت هه مو ئاماده کاریهک دهکات بۆ چه واندنه وه بیان و دووباره کۆمه لگا. له چوارچه یه ئهو هه ولانهی حکومهتی ههریم تانراوه ژماره یه کی زۆر له رفیندرادراوان نازاد بکرتین، به یه یی سهر ژمه یتری تیزیدییه رفیندرادراوان ژماره بیان 6417 کس بوو له وانه 3547 بیان نیر 2870 بیان مبع بوو، تا رۆژی 2017/12/1 ئه وانهی تا ئیستا رزگار کراون ژماره بیان 3207 کسه له وانه 1137 بیان ئافرده و 335 بیان پیاو و 904 بیان مندالی کچ و 831 بیان مندالی کور بوون، ئه وانهی تا ئیستا رزگار نه کراون 1507 ئافرده و 1703 پیاون. له لایه کی دیکه وه دای ئاواره بوونیان تیزیدییه کانی پیتوستیان به یارمه تیدانی یاسایی هه بوو بۆ وه درگرتنه وه مافه کانی خۆیان، بۆیه له مانگی 12 ی 2014 له لایهن حکومهتی ههریمی کوردستانه وه ئاواره کانی شه و تهنیا ئاواره و په نا بهران ناگریتسه وه، به لکو ههر که سیک به بازگه کانی تیه ی بیت داوای ناسنامه ی لینه ده کریت، چو نکه کۆنترۆل کردنی ئهم ژماره زۆری ئاواره ئاسان نییه و پیتوسته ریتوشینی تایهت له بازگه کانی بگریته بهر. سهر بارت به رووخاندنی خا نسوری خه لکی ئهو ناوچه یه که مه یدانی شه ی بوون بۆیه له ئه ئجه می بۆردوومانی فرۆکه جه نگییه کاک و مینیزێکردنیان له لایهن داعشه وه تیک ددرتین، لیه ردا پیتوسته ئاماره به وه بکرتی که به شی

هه ره زۆری خا نسوره تیکدراوه کاک خا وه نه کانیان کورد بوون و دای ته وهی ئاواره بوون و شوتینه کانی خۆیهان جیه تیشته تیرۆریستانهی داعش خا نووه کانیان مینیزێ کردوه، ههروه ها لایه نه په یوه ندیاره کانی حکومهتی ههریمی کوردستان دووبات ده که نه وه که ههر که سیک له ئاواره کانی سکا لاهه ز بکاته وه دزی پیتشمه رگه و کارمه ندانی سهر به وه زارته پیتشمه رگه و به لگه ی سه لینه وهی هه بیت له وه رووه که مافی پیتشیل کراوه له ریتگی فه رمانگه ی یاسایی وه زاره ته وه لیکۆلینه وه له گه ل ئه ئجه مده رانی ئهم وه رف تارانه ده کهن و هاریکاری ئهو که سانه ده کهن که داوای مافی خۆیا نه بکه ن. حکومهتی ههریمی کوردستان بۆ پاراستنی گیان و سه رو مالی ئهو ها وولا تیبه یانهی که وتی بو نه نزی ک هیله کانی ته ماس، خه لکه که بیان گواسته وه بۆ که مه په کاک، به لام ریتگا

کۆمیتهی راپۆرتیه نیوده وه تیبه کانی سهر ژکا یه تی ئه ئجه مهنی وه زانیاری حکومهتی ههریمی کوردستان بۆ پاراستنی گیان و سه رو مالی ئهو ها وولا تیبه یانهی که وتی بو نه نزی ک هیله کانی ته ماس، خه لکه که بیان گواسته وه بۆ که مه په کاک، به لام ریتگا

پیران نهمیر

دیپلۆماسیهتی دهوله ته مده دار دهرگا داخراوه کانی کرده وه

دای به ریتو ده چوونی رفیراندۆمی سهر به خۆی کوردستان له 25 ئه یلول و دای 21 رۆژ له وه به راره، به ره به یانی رۆژی دوو شه مه 2017/10/16 سوپای عیتراق و میلیشیا کانی هه شدی شه عه ی هیرشیا ن کرده سهر ناوچه کوردستانیه کانی سنووری ماده ده ی 140 و داگی بریا ن کرد که جگه له داگی کراری و سووتاندنی مال و مو لکی کورد و پیتکه اته کانی ناوچه کانی خورماتوو و که رکووک، ئاواره بوونی زیاتر له 180 هه زار که می شی لیکه وه ته وه، ئه وه جگه له سه یانندی ئابلقه هه مه جۆره کانی ده سه لادارانی به غدا به ئاراسته ی نه فس برین و ده ست و پیتسه ستنی حکومه تی ههریم و به چۆکا ده ی تانی.

دای به ریتو ده چوونی رفیراندۆمی سهر به خۆی کوردستانیش ولاتی فه رنسا یه که م ولاتی ئه و ریبیه که به بانگه یشتی فه رمیی ئی مانویل ما کرۆن، سه رۆکی فه رنسا، ده وله ته مده دار و شانده بالا که ی ههریمی کوردستان بانگه یشتت ده کات، سهر نانه که ی سه رۆکی حکومه تی ههریمی کوردستانیش بۆ پاریس و تیبه یه یو نی ته تورکیادا، به کرانه وه ی دهرگا داخراوه کاک دادنه ریت به رووی ههریمی کوردستان دا، که به هۆی به یار هه کانی حکومه تی به غدا و ریککه وه تونه هه رتیمه یه تیبه کانه وه هه ولی داخستنی درابوو، ئه وهش به دوور نا زان ریت له ما وه دا هات نو دا په یوه ندیبه کانی ئیوان ههریمی کوردستان و تورکیا بۆ قۆنا غی پیتشری بگه ریته وه و (نیچیرقان بارزانی) یش بۆ شکاندنی گه مارۆ ئاسمانی و دیپلۆماسیه کانی سهر ههریمی کوردستان هه نگا وێکی مه زنی ها ویتشت، که له لایهن به غدا وه به سهر ههریمی کوردستان دا سه پیندراره.

فه رنسا بۆ پیتشوازی کردن له شاندی بالا ی ههریمی کوردستان و سازدانی پریس کۆنفرانسی رۆژنامه وانی هه ردوو سه رۆکی فه رنسا و سه رۆکی حکومه تی ههریمی کوردستان، وه ک ده وله تیبکی سهر به خۆ مامه له ی له گه ل ههریمی کوردستان کرد و تیسمی پرۆتۆکۆلی سه رۆکی فه رنسا ش بۆ پریس کۆنفرانسی رۆژنامه وانی ئیوان نیچیرقان بارزانی و ئی مانویل ما کرۆن ئالای کوردستانیان له ته ک ئالای فه رنسا داناو و به هه ردوو زمانی کوردی و فه رنسی پریس کۆنفراسه که بیان ئاماده کرد و (ما کرۆن) یش به هه مان گو و تیبی سه رۆکه کانی پیتش خۆیه وه پیتشگری و پیتشوانیی بۆ مافه کانی گه لی کوردستان دهر پری له م قه یرانه ی ئیستای ئیوان هه رلیتر و به غدا و راشکا وانه به به غدا ی راگه یاند که پیتوسته مافه کانی گه لی کوردستان گه رهن تی بکرتین و کۆی ماده ده کانی ده ستوو و ماده ده ی 140 جیه جی بکرتین و، میلیشیا کانی ئیش له عیتراق دا نه مین گوتی شی، ئی ته شانازی به کورد و پیتشمه رگه ده که ن.

ده بیت، به م جۆره سزای له سیداره دانیش له سه ره نه وه ئان جیه جی نا کریت. ده زگا په یوه ندیاره کاک له هه ولی به رده وه امدان بۆ چاره سه رکردنی که یسی ئهو مسندالانه و له سالی 2016 له دادگای هه ولیر ده بیان که یس په کلا بووه ته وه سزاکانی شیا ن له ئیوان یه ک سال بۆ پینج سال بووه. ههروه ها به پشت به ستن به ماده ده ی (49) یاسای پاراستنی نه وه جوه وانان دادوهی لیکۆلینه وه له رووداو هه کانی نه وه جوه وانان تایه ته به به یینی ئهو دا وایاته و له کانی نه یو نی دادوهی لیکۆلینه وهی نه وه جوه وانان، ئه وه هه ر دادوهی کی لیکۆلینه وه ئهو دا وایه ده بی نی ت و له کاتی نه به سوونی دادوهی لیکۆلینه وه ش لیکۆله ره وهی دادوهی ئه واره ده کات و له هه مو حاله ته هه کانه ده ستگیرکرا وه که ده چیته به رده دادوهی.

له لایه کی تره وه حکومه تی ههریمی کوردستان ئاماده یه ها وکاری له گه ل حکومه تی فیدرال بکات سه به ارته به راده ست کردنه وهی ده ستگیرکرا وانی داعش و له م رووه له سه سه ر داوای سه ره کایه تی ئه ئجه مهنی وه زیان و به هه مانه کی له گه ل لایه نه په یوه ندیاره کاک به تایه تی وه زارته ی کار و کاروباری کۆمه لایه تی و بۆ نامی پیتکه وه به واد اچوون کرا وه سه به ارته به چاره نووسی ئهو که سانه کی به تۆمه تی تیرۆر ده ستگیرکرا ون و سزا درا ون، به لام حکومه تی ههریم بۆ راده ست کردنه وه بیان داوای زماناتی کردوه و خوازیاره بۆ نامی وه ک لایه نیکی راپۆرتکاری نیوده وه له تی به شدار بیت له م پرۆسه یه بۆ مه به ستی پاراستنی ژبانیان. سه به ارته به لیبووردنی گشتیش نا کریت له کاتی شه ردا بریاری لیبووردنی گشتی دهر بیجت بۆ هه یج گرا ویک به تایه تی ئه وانه ی له کاتی جه نگدا ده ستگیر ده کرتین یان دیله کانی جه نگ. سه به ارته به دواکه وتن و ریتوشینه کانی دادگای بکردنی ها تنی راکو یتررا وون بۆ ساتره کانی هیزی پیتشمه رگه وه ک ریتوشونییکی نه مهنی تهنیا پیا وه کاک پشکنییکی زۆر ئاساییان بۆ کرا وه به مه به سی دلنیا بوون له نه بوونی که سانی تیرۆریست و خۆکۆ له ئیوانان، دواتر ده گوازان وه بۆ سه نته ره کانی

پشکنین تهنیا جه ند کات ژمه یتریک ده خایه نی ت و پاش پشکنین راکو یتررا وه کاک ده تیردریتنه که مه کاک و ئه وه لیکۆلینه وه له گه لیان، له م قۆناغه دا بۆ ما وه ی (24) کات ژمه یتر له لایهن هیزه ئه مهنیه کانه وه ده مینته وه به سه به ستی لیکۆلینه وهی سه رته تایی. دای ده ستگیرکردنی گومانلیکرا وان په راری تایه تیان بۆ ده کریتسه وه له ده تیردرین بۆ دادگاکانی لیکۆلینه وه که به شتیه یه کی گشتی بۆ ما وه ی (72) کات ژمه یتر که له ژیر لیکۆلینه وه دا ده بن، به لام هه مو مافیکی یاساییان پاریتزر او پازیره ی تایهت به به رگری، ئه گه ره له ما وه یه دا سه لیترا که له کاری تیرۆریست تیبه وه گلا وه و بیتا وانه ئه واه به بریاری دا وده لیکۆلینه وه نازاد ده کرتی، به لام به پیتچه وانه وه ریتوشینی یاسایی به رابره ر ده گی ریتسه بهر وه ک ئه وهی ن ساردنی په ره وای